

Дідух Микола Леонтійович
Кандидат психологічних наук, докторант
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Київ

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ЕТНІЧНОЇ ІНДИВІДУАЦІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДУ РЕПЕРТУАРНИХ РЕШІТОК

Як впливає з принципів постнекласичної парадигми, одна і та ж настанова або один і той же мотив в різних системах уявлень і відносин можуть мати протилежний зміст.

Стосовно до цього перед нами постає проблема вивчення того, як конкретна людина пізнає і сприймає складний світ архетипів етнічного несвідомого, інших людей і самого себе, як формується цілісна система уявлень і відчуттів конкретної людини в процесі етнічної індивідуації. Іншими словами, необхідно розробити підходи і засоби, що дозволяють включити в науковий аналіз не тільки загальне і типове, а й одиничне і унікальне в особистості людини.

Метою даного дослідження було виявлення особливостей семантичних конструктів українських респондентів в залежності від етапу етнічної індивідуації.

З метою формування конструктів нами було використано метод повного контексту (випробуваний працює відразу з усім набором елементів, групуючи і протиставляючи їх різними способами) та їх варіанти, такі, як методи самоідентифікації та самоперсоніфікації. Проблема вибору елементів багато в чому схожа з обговорювалося вище проблемою викликаних і заданих конструктів. Від вибору елементів залежить і рівень значимості конструктів, і ступінь їх релевантності для даної конкретної людини. Конструкт - це «особлива референтна вісь», елементи ж, які в одному контексті опиняються на одному полюсі, в іншому можуть опинитися на протилежному. З іншого боку, будь конструкт має свій діапазон

застосовності, або діапазон зручності (level of convenience) [1,4]. Можливості його застосування до оцінки людей, об'єктів і подій, як правило, не безмежні.

Очевидно, загальні рекомендації полягають у наступному. Елементи повинні бути релевантні однієї якої-небудь підсистемі конструктів. а) формально-структурні характеристики системи індивідуальних конструктів (наприклад, ступінь диференційованості та інтегрованості системи, вираженість першій головної компоненти, числа ізольованих конструктів і т. д.); б) змістовно-сміслові характеристики (наприклад, в даній репертуарній решітці перша головна компонента може бути інтерпретована як «соціальна дистанція», відстань між елементами «архетип» та «я»).

На подальшому етапі було виявлено семантичне поле кожного елемента, їх повторюваність у вибірці українських досліджуваних, біполярні конструкти, їх зв'язки та ієрархічна організація, ступінь близькості архетипічних образів між собою та ставлення до них у групі респондентів.

Процес етнічної індивідуації проходить декілька етапів: **ідентифікація зі світом без усвідомлення його меж, диференціація, пошук батьківських фігур, відокремлення проєкцій, пошук глобальних цінностей, зникнення проєкцій, прагматичний світогляд інтеграція свідомого та несвідомого.**

Нами проведено емпіричне дослідження ступеня семантичної близькості провідних архетипічних образів сучасним респондентам, залежність цього від гендеру респондентів та етапу етнічної індивідуації.

Таким чином можна прийти до **висновку**, що метод репертуарних решіток може бути адекватним методом дослідження процесу етнічної індивідуації, він дозволяє виявити елементи, пов'язані з етнічним несвідомим, зокрема архетипічними образами. Конструкти, якими користуються досліджувані, пов'язані з гендером респондентів та етапами етнічної індивідуації, вони дають можливість створення монополярної матриці семантичного диференціала.

Література.

1. *Adams-Webber J. R.* Differences between physical and psychological constructs in repertory grids. — *Brit. J. Med. Psychol*, 1980, v. 53, p. 319-322.
2. *Bannister D., Mair J. M. M.* The evaluation of personal constructs. — L.: Academic press, 1968. — 250 p.
3. *Cochran L. R.* The repertory grid in career counseling: Role and value. — *Canad. Counsellor*, 1980, v. 14(4), p. 219-222.
4. *Fransella F., Bannister D.* A manual for repertory grid technique. — L.: Academic press, 1977. — IX + 266 p.
6. *Fransella F., Joyston-Bechal M. P.* An investigation of conceptual process and pattern change in psychotherapy group. — *Brit. J. Psychiat*, 1971, v. 149. p. 199-206.
7. *Kelly G. A.* The psychology of personal constructs. V. 1: A theory of personality.— N. Y.: Norton, 1955. — XVIII + 556 p.